پوهنمل حاجی محمد نوزادی ۲۰۱۱/۰۷/۲۵

شربت ګله، دا افغانی مونالیزه

په افغان جرمن وتلی پورتال کې می دمحترمی، حسینه روفی په قلم یوه ډیره په زړه پوری لیکنه په خوږه دری ژبه تر سترګو شوه او په مینه می ولوستل. دغی محترمی خور دلیکوالی په پوره مهارت خپلی لیکنی ته دا سرلیک غوره کړی وو : شربت ګله « دیوی ښځی په نظر کی دیوه هیواد د ورانیدو رازونه ».
آیا داسی یو د لوستلو مینه وال به پیداشي چې د دومره زړه وړونکي سرلیک د لیدو څخه بی پروا تیرسی؟ ما هم دا کار ونکړای شو. د لوستلو وروسته می بیله ځنډه د ورډ پاڼه پرانیستل او ددی کرښو په لیکلو می لاس پوری کړ. دا تاسی او داهم د متن پښتو ژباړه :
شربت ګله . نړی پرهغو ستر سترګو مینه شوه چی دیوه هیواد د ورانیدو رازونه پکښی پټ دی.

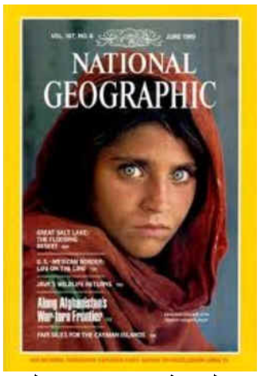

دخپلو پخوانیو لیکنو په خلاف چی علمی بڼه به یی درلوده، دا ځل غواړم د شلمی پیړی د تر ټولو مشهور او تر ټولو زیات پیژندل شوی عکس په اړه یو څه ولیکم. د ډیر وخت راهیسی زه هم د نورو مینه والو پشان دی انځور خپلی خواته ور کښلی یم . تل می غوښته پوه شم چی دا افغانه نجلی څوک ده. ښایی دا به دچا دپاره نوی خبره نه وی مګر ما چی کله ددی په هکله ځینی لوستنی وکړی او په اړه می معلومات تر لاسه کړ ، ومی غوښته چی زه هم څه ناخه ورباندی ولیکم. دا عکس د لیوناردو داوینچی د پیژندل شوی اثر مونالیزا (۱) سره پرتله شویدی چی لدی کبله کله ناکله یی د افغانی مونالیزی په نامه هم یادوی.
ددی افغانی نجلی شنی سترګی د یوه داسی ځپاند سمندر بڼه لری چې نه چوپتیا منی او نه له یادونو وتلای شی، داسی سمندر چی په هیواد کی د ورانونکی جنګ د بی شمیره تراژیدیو کیسی بیانوی. کله چی د ۱۹۸۵ کال د جون په میاشت دا تصویر د « نیشنل جیوګرافیک » مجلی د پوښ پر لومړی مخ له چاپه راووت، نړیوال شهرت یی ترلاسه کړ او دیوی افغانی نجلی څیره یی و ټولو نړیوالوته ور و پیژندل. پوره اوه لس کاله هیچا د نیشنل جیوګرافیک مجلی د وتلی ژورنالیست او عکاس **ستیو مک کاری** په ګډون چی داعکس یی اخیستی وو، ددی زړه وړونکی څیری اصلی نوم نه پیژندی. هغه وو چی بالاخره په ۲۰۰۲ کال کی تر سختو او اوږدو لټولو وروسته د څیری څښتنه نجلی پیداشوه او د بیومتریکی تکنولوژی په مرسته یی رسما پیژندنه وشوه چی دا پخپل هم هغه څیره ده.
د ۲۰۰۲ کال د جنوری په میاشت د نیشنل جیوګرافیک تلویزون یوی ډلی کارکونکو **ستیو مک کاری** د ځانه

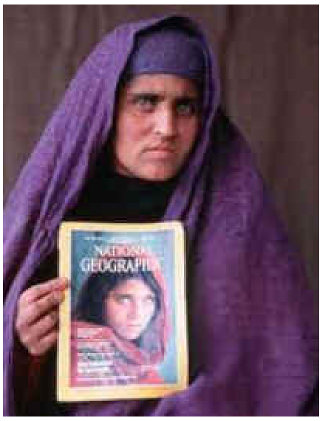

سره پاکستان ته راوست ترڅو دغه شین سترګی افغانه نجلی و لټوی. دوی په پیښورکی د افغانی کډوالو د (ناصرباغ) کمپ هر چاته دغه عکس چی کلونه پخوا همدلته اخیستل شوی وو، ښوده او د عکس دښتنتی نجلی پوښتنه یی ور څخه کول چی داڅوک وه او اوس چیری ده. په پای یو نفر پیدا شوچی پدغه کمپ کی یی له وړوکتوب نه ددی سره شناخت درلود. ده نومړی نجلی د ماشومتوب نه پیژانده او ورته د وررور پشان وو. ده وویل چی ډیر وخت کیږی بیرته افغانستان ته کډه شوی او توری بوری ته نژدی په یوه غرنی سیمه کی ژوند کوی. ددغه نفر په مرسته د شین سترګی نجلی فامیل د نیشنل جیوګرافیک تلویزیون د راغلی کاری ټیم په بلنه و پاکستان ته را وبلل شو . کله چی ښاغلی **ستیو مک کاری** اطاق ته ددننوتلو سره سم هغه ولیده، سمدستی یی و پیژانده او ویی ویل چی دا پخپله هم هغه نجلی ده. ده د عکس اخیستلو صحنه ډیره ښه په یاد کی ساتلی وه. د کډوالو د ناصرباغ کمپ په اصل کی د خیمو یوسمندر ته ورته والی درلود. ددغو خیمو له ډلی نه یوه خیمه د نجونو دښوونځی په توګه ټاکل شوی وه چیری چی عکاس نوموړی نجلی د لومړی ځل د پاره ولیده. سره لدی چی دی پوهیدی چی نجلی شرمیدونکی او خجالتی ده بیا یی هم ورنه دعکس اخیستلو اجازه وغوښته او عکس یی تری نه واخیست. دی وایی چی هغه وخت ماته ددی عکس او نورو عکسونو تر منځ چی همدلته می اخیستی وه ، څه ځانګړی توپیر نه ښکاریده.

افغان جرمن آنلاین تاسو په درنښت همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکني د لیکنیزي بڼي پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په خیر و لولئ

نوموړی پیداشوی افغانی میرمنی هم هغه د عکس اخیستلو ورځ په یاد وه او ویل یې چې دا ډیره قهریدلې وه ځکه چې دیوی خواعکاس ورته یو بیګانه سړی وو او دبلی خوا یې تر دغه ګړیه پورې هیڅکله هم نه کامره لیدلی وه او نه یې چا عکس اخیستی وو. دی همدارنګه دهغه وخت وروسته په دا تیر شوو اوه لسو کالو کې هم کوم بل عکس نه وو اخیستی . ددغه مشهور او پیژندل شوی عکس د ښځینتی نوم « شربت ګله » دی. دا یوه پښتنه افغانه او د ۱۹۷۲ کال په خواوشا کې یې نړۍ ته سترګې پرانیستی دی. ددغه انځور د اخیستلو پروخت شربت ګله ۱۲ کلنه وه.
دنیشنل جیوګرافیک ژورنالیست **ستیو مک کاری** لیکی چې پښتانه ډیر زړه ور او جنګیالی خلک دی، دا قوم

هغه وخت ځان ډیر ارام احساسوی کله چې د خپل نوم او ننښان، وطن او ناموس پخاطر په جګړه لګیا وی . دشربت ګلی په سترګو کې لکه اوه لس کاله پخوا، همدا اوس هم دغه احساس په څرګنده لیدل کیږی (ښایی یو تر ټولو مهم لامل به د همدغه احساس څرګندونه وی چې عکس ته یې دومره نړیوال شهرت ور په برخه کړ. ژباړ.)
د نوی ځوانی له وخت نه د ورځنی ژوند ستونزو د شربت ګلی پر بدن پوست د څرمنی پشان وچ کړی وو. خو سره لدی یې هم څیره ارامه او سترګو یې د پخوا پشان ځلا درلوده. دی دستونزو ډک ژوند تیراوه. دډیرو افغانی میرمنو د ژوند ستونزی دشربت ګلی غوندی ورته کیسی لری .داټولی بد مرغی د ۳۳ کلن جنګ، یونیم میلیون شهیدانو او دری نیم میلیون کسانو د کډوالی کیدو پایله ده. هیڅ داسی افغانه کورنی نشته چې یوه یا بل ډول یې ددی لعنتی جنګ د تریخوالی مزه څکلی نه وی.
د شربت ګلی ورور د خپل ژوند کیسه داسی بیانوی : « روسانو ټوله خواوشا نیولی وه اوخلګ یې بیله کوم دلیل نه قتل عام کول . پدی ډله کې زما پلار او مور هم شهیدان شول. له همدی کبله مونږ بله چاره ندرلوده ، بیله دی نه چې خپل کلی کور پریږدو. انا می یواځنی څوک وه چې د واوری نه یې په پټو غرونو کې زما او زما د څلورو خوندو ملتیا کوله. د هری شیبی دا احساس چې اوس به الوتکه راشی او مونږ به بمبارد کړی، زمونږ نه یې خوځنده مړی جوړ کړی وو . د هر ږغ په اوریدو سره به مو ځانونه په غارونوکی پټول . هغه زړه بګنونکی او خواشینونکی سفر چې د مور او پلار د وژلو څخه مو پیل شو، دوی هفتی یې په واوری پوښلو غرونو کې دوام وموند او پاکستان کې د کډوالو کمپ ته په رسیدو د بیګانه خلګو ترځنګ په خیموکی اوسیدلو سره پای ته ورسید. دلته مونږ د خواړو نه زیات د یوی کمپلی (شړۍ) د پیداکول په فکر کې وو ، څو ځانونه ور باندی لږ تاوده کړو ».
دشربت ګلی د فامیل پشان د عادی وګړو ژوند په کمپونو کې چې په بیلابیلو خلګو به ډک وو، ډیر ستونزمن وو. کډوالو هلته خپل هیڅ شخصی ژوند نه درلود. ددوی ژوند د نورو مرستندویانو په مرحمت او دسیاستوالو په پریکړو پوری تړلی وو.
شربت ګله په ۱۹۹۰ کې واده شوه او افغانستان ته یې بوتله. خاوند یې رحمت ګل چې په یوی نانوایی کې کار کوی، د ورځی یې د یوه ډالرپه اندازه معاش درلود. پدی پیسو باندی د کورنی اړتیاوو پوره کول او خپلی میرمنی ته درمل رانیول چې د اسمه (نفس تنګی) په ناروغی اخته وه ، ډیر مشکل کار وو. ددوی د واده لاسته راوړنه دری لورګانی روبینا، زاهده او عالیه دی چې څلورمی لور یې د زیږیدلو وروسته په ډیر ماشومتوب کې له فانی دنیا نه سترګی پټی کړیدی.
شربت ګله سهار وختی دلمر ختو نه وړاندی له خوبه پاڅیږی او دلمانځه په اداکولو سره ورځ پیلوی. وروسته له څاه نه اوبه راکاږی او پاته ورځ په ډوډۍ پخولو، کور پاکولو ، کالی مینځلو او دماشومانو په روزلو تیروی. دا وایی چې ماشومان یې د ژوند اصلی موخه جوړوی، دوی باید لیک لوست زده کړی ځکه چې لوست او سواد دا دسترګو روښنایی بولی. دی پخپله هم غوښته چې ښوونځی پای ته ورسوی خو له بده بخته داسی ونشوه.
کله چې له دی نه وپوښتل شوه چې آیا لدی نه مخکې یې هم خپل دغه عکس چیرته لیدلی دی کنه ؟ جواب منفی وو، مګر میره یې وویل چې څو ځله یې یو یا بل ځای دا عکس تر سترګو شوی خو په یوه سربیرن نظر سره یې خپله میرمن ور پکښی پیژندلی نده.
د شربت ګلی کورنۍ دنیشنل جیوګرافیک موسسی څخه دهغو پیسو نه چې ددغه عکس دشهرت موندلو له کبله یې پلاس راوړی وی ، خپل حق یوه برخه ترلاسه کړه او په ډیر ښه وخت یې دوی په درد وخوړه. حج کول او دبیت الله شریف زیارت د شربت ګلی یوه پخوانۍ هیله وه چې بیله دغه عکس نه یې هیڅکله هم دتر سره کیدو خوب لیدلای نه شو. ددغو پیسو په مټ د شربت ګلی دا لوړه هیله هم ترسره شوه.

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

د عکاس سره د شربت گلی ملاقات ډیر سوړ او دچوپتیا په فضا کی سرته ورسید. دی ته هیڅکله هم داخبره د درک وړ نه وه چی عکس یی ولی دومره شهرت وموند. داځکه چی دی ته دخپلو سترگو عظمت او قدرت معلوم نه وو. کله چی په پای کی لدی نه وپوښتل شوه چی ددی دومره ستونزو، ربړونو، د کډوالی کړاوونو او د ژوند دنورو ترخواو ناخوالو سره سره څنگه ژوندی پاته شویده؟ دی بیله تردیده په بشپړ یقین بیله ځنډه په لوړ اواز جواب ورکړ :
« د پاک خدای غوښتنه همدا شی وه »
یادوونه : نیشنل جیوگرافیک تلویزیونی چاینل پدی اړه یو مستند فلم جوړ کړی چی « د شین سترگی افغانی نجلی په لټه کی » نومیږی. مینه وال کولای شی دا فلم په لاندی انتر نیټی ادرس باندی و گوری :

National Geographic TV made a film called ‘’ In search of Afghan girl with green eyes’’ and those who are more interested can watch it by clicking on bellow links.
http://www.youtube.com/watch v? =0Uw0JukBGmk
http://www.youtube.com/watch v? =Reh3 -k Ibu_0
http://www.youtube.com/watch v? =hrAy7EjhXsUh

د ژباړونکی یادوونه :

(۱)- مونالیزا دا دنقاشۍ دهغه وتلی او په نړیواله کچه پیژندل شوی اثر نوم دی چی په ۱۵۰۳ – ۱۵۰۵ کلنو د لیوناردو داوینچی په زوررورو متو د نړی پر معنوی شتمنیو ور زیات شو. دا ښکلی نقاشی د پاریس په لاور نومی گالری کی ساتل کیږی.

لیوناردو داوینچی د ایتالیی یو وتلی نقاش ، مجسمه جوړونکی او مهندس وو. دی همدارنگه د اناټومی په برخه کی یو مشهور طبعت پیژندونکۍ هم وو. لیوناردو داوینچی په ۱۴۵۲ کال په ایټالیا کی زیږیدلی او په ۱۵۱۹ کال یی په فرانسی سترگی له نړی نه پټی کړی دی.

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ